

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 07.12.1979, sp. zn. 5 Tz 55/79, ECLI:CZ:NS:1979:5.TZ.55.1979.1

Číslo: 45/1980

Právní věta: Nepravdivý nebo hrubě zkreslený údaj, v jehož důsledku nemohl být zjištěn stav neoprávněných úspor, které mají být odvedeny do státního rozpočtu, je údajem o závažné skutečnosti ve smyslu ustanovení § 125 a 126 tr. zák. za předpokladu, že zejména s ohledem na výši neoprávněných úspor, které nebyly odvedeny do státního rozpočtu, jde o jednání pro společnost nebezpečné.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 07.12.1979

Spisová značka: 5 Tz 55/79

Číslo rozhodnutí: 45

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Narušování řízení, plánování a kontroly národního hospodářství

Předpisy: 140/1961 Sb. § 125

§ 117 odst. 4

§ 126

§ 127 odst. 1

§ 128 odst. 1 písm. b 137/1973 Sb. § 8 odst. 2

§ 77 odst. 1 písm. c

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 45/1980 sb. rozh.

Nepravdivý nebo hrubě zkreslený údaj, v jehož důsledku nemohl být zjištěn stav neoprávněných úspor, které mají být odvedeny do státního rozpočtu, je údajem o závažné skutečnosti ve smyslu ustanovení § 125 a 126 tr. zák. za předpokladu, že zejména s ohledem na výši neoprávněných úspor, které nebyly odvedeny do státního rozpočtu, jde o jednání pro společnost nebezpečné.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze 7. 12. 1979 sp. zn. [5 Tz 55/79](#).)

K stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, Nejvyšší soud ČSR zrušil usnesení krajského soudu v Hradci Králové zde dne 19. června 1979 sp. zn. 3 To 906/79 i rozsudek okresního soudu v Havlíčkově Brodě ze dne 23. dubna 1979 sp. zn. T 417/78 a okresnímu soudu v

Havlíčkově Brodě přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem okresního soudu v Havlíčkově Brodě z 23. 4. 1979 sp. zn. T 417/78 byla obviněná M. B. uznána vinnou trestným činem porušování povinnosti při nakládání s finančními a hmotnými prostředky podle § 127 odst. 1 tr. zák. a trestným činem narušování řízení, plánování a kontroly národního hospodářství podle § 126 tr. zák. a odsouzena k úhrnnému trestu nápravného opatření v trvání 6 měsíců se srážkami ve výši 15 z odměny za práci.

Podle výroku rozsudku spočívala trestná činnost obviněné v tom, že od

1. 1. 1977 do 30. 9. 1977 jako vedoucí lahůdkářské výrobní podniku Potravinářský Hradec Králové, závod Havlíčkův Brod, vědomě nedodržovala technologický předpis při výrobě světlé tlačenky, když v několika případech dala pokyn, aby k výrobě byl místo vepřové plece použit ořez z vepřových hlav, přičemž tímto jednáním byla snížena kvalita tlačenky a v důsledku rozdílu cen použité suroviny došlo k vytvoření neoprávněného aktiva zaměstnavatelské organizace ve výši 2571,36 Kčs, dále vědomě prováděla při výrobě dalších výrobků záměny surovin, jako směs za okurky, hrášek za cibulky, mrkev za okurky, vepřový výřez za vepřový bok apod., přičemž šlo sice o záměnu povolenou, avšak za předpokladu, že o záměně bude vedena předepsaná evidence a případné přebytky budou odvedeny do státního rozpočtu; tuto evidenci obviněná nevedla, čímž došlo k vytvoření dalšího neoprávněného aktiva ve výši 2150,74 Kčs. Kromě toho nedodržovala normy spotřeby dalších surovin, jako kapií, cibule, česneku, feferonek, vepřových jater, slaniny, vepřových kolen, hrášku, vepřové plece apod., přičemž o přebytcích, které takto vznikaly, rovněž nevedla žádnou evidenci a vytvořila tak další neoprávněné aktivum ve výši 13 357,40 Kčs, a tak v důsledku jejího jednání byl ve prospěch organizace vytvořen fond ve výši 18 079,50 Kčs, který však organizaci nenáležel, neboť peníze v této částce měly být odevzdány do státního rozpočtu.

Proti tomuto rozsudku okresního soudu v Havlíčkově Brodě podal okresní prokurátor odvolání, které krajský soud v Hradci Králové usnesením z 19. 6. 1979 sp. zn. 3 To 906/79 podle § 256 tr. ř. zamítl.

Generální prokurátor ČSR podal proti tomuto usnesení krajského soudu ve lhůtě uvedené v § 272 tr. ř. stížnost pro porušení zákona. Vytkl v ní, že okresní soud náležitě nezjistil skutečný stav věci v tom směru, zda obviněná jednala v úmyslu zajistit organizaci, u níž byla zaměstnána, neoprávněné výhody ve smyslu ustanovení § 127 odst. 1 tr. zák. Nedostatek ve zjištění skutečného stavu věci spatřuje stížnost pro porušení zákona dále i v tom, že orgány činné v trestním řízení se vůbec nezabývaly otázkou ztrát a v důsledku toho je třeba revizní zprávu pokládat za neúplnou a obhajobu obviněné, že předepsanou evidenci nevedla pro nedostatek času a proto, že se hodnota vyrovnala i prováděním záměny méně kvalitních surovin za kvalitnější, za neprověřenou.

Vzhledem k tomu, že obviněná vědomě dodávala méně kvalitní tlačenku z výrobní na jiná střediska závodu, především do prodejen, mělo být jednání obviněné spočívající ve výrobě a expedici tlačenky, do níž místo vepřové plece byly použity vepřové hlavy, posouzeno jako trestný čin podle § 128 odst. 1 písm. b) tr. zák., přičemž je však třeba přihlídnout i k rozsahu výroby a k společenské nebezpečnosti činu. Pokud by úmysl obviněné nebyl prokázán, šlo by o trestný čin podle § 126 tr. zák., neboť tzv. knihu záměn je třeba považovat za výkaz sloužící k řízení, plánování nebo kontrole národního hospodářství.

Nejvyšší soud ČSR přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. na podkladě stížnosti pro porušení zákona správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

Okresní soud zjistil, že obviněná jako vedoucí lahůdkářské výroby v době od 1. 1. do 30. 9. 1977 tím, že porušovala základní povinnosti vyplývající z její funkce, neoprávněně vytvořila ve prospěch podniku Potraviny, závod Havlíčkův Brod, fond ve výši 18 079,50 Kčs, sestávající jednak z částky 2571,36 Kčs vzniklé při výrobě světlé tlačanky tím, že místo předepsané vepřové plece bylo z příkazu obviněné použito méně hodnotného ořezu z vepřových hlav, dále z částky 2150,74, Kčs jako přebytek vzniklý prováděním záměny předepsaných surovin za suroviny méně hodnotné, zejména záměnou zeleninové směsi za okurky, hrášku za cibulky, mrkve za okurky a vepřového výřezu za vepřový bok, a jednak z částky 13 357,40 Kčs dosažené tím, že obviněná nedodržovala při výrobě lahůdek normy spotřeby surovin, jako u kapií, cibule, česneku, feferonek, vepřových jater, slaniny, vepřových kolen, hrášku a vepřové plece i dalších surovin. Tím podle zjištění okresního soudu vytvořila obviněná ve prospěch organizace, jejímž byla odpovědným hospodářským pracovníkem, neoprávněně aktivum ve shora uvedené celkové částce, které ovlivnilo výši bilančního zisku jako jednoho z rozhodujících ukazatelů i při hodnocení hospodářských výsledků podniku.

Výši neoprávněně vytvořeného fondu okresní soud zjistil z revizní zprávy, kterou sestavil J. M., vedoucí kontrolor podnikového ředitelství podniku státního obchodu Potraviny Hradec Králové. Tato revizní zpráva se však týká jen kontroly surovin používaných při výrobě lahůdek v měsících dubnu, květnu a červnu 1977, tedy jen ve II. čtvrtletí tohoto roku. K tomu J. M. jako svědek uvedl, že při periodické revizi za uvedené období byl provedena též kontrola hospodaření v lahůdkářské výrobě, během níž bylo zjištěno, že ve výrobě docházelo k nedovoleným záměnám surovin a k nedodržování norem, přičemž při vyčíslení úspor surovin použila revize všechny předepsané primární doklady, zejména výrobní příkazy, výkaz výrobků, dodací listy a predispozice. Vzhledem k tomu je třeba považovat za bezpečně zjištěné úspory surovin v měsících dubnu, květnu a červnu 1977 v celkové částce 7354,55 Kčs.

Pokud jde o spotřebu surovin za I. a III. čtvrtletí roku 1977 svědek M. M. uvedl, že vzhledem k nedostatkům zjištěným revizí v období měsíců dubna, května a června 1977 byl ředitelem závodu na pokyn oddělení kontroly a revize podnikového ředitelství pověřena technologka výroby závodu v Havlíčkově Brodě J. B., aby provedla rozpis spotřeby surovin v I. a III. čtvrtletí roku 1977, což také učinila ve formě celkového vyčíslení výše úspor dosažených již shora uvedenými manipulacemi se surovinami použitými ve výrobě. Svědek k tomu uvedl, že při tomto vyčíslení úspor mělo být použito stejných dokladů, jaké byly použity revizí při vyčíslení úspor za II. čtvrtletí.

Ze spisu je zřejmé, že ředitel závodu 05 - 02 podniku Potraviny v Havlíčkově Brodě předložil dopisem z 31. 10. 1977 oddělení kontroly a revize podnikového ředitelství podniku Potraviny Hradec Králové vyčíslení spotřeby surovin v lahůdkářské výrobě v Havlíčkově Brodě za I. a III. čtvrtletí 1977, které za závod zpracovala technologka výroby J. B. Tento materiál obsahuje pouze výši úspor dosažených u jednotlivých druhů surovin bez sestavení rozdílů, z něhož by bylo možno poznat, na základě kterých ukazatelů zpracovatelka zjistila konečnou výši úspor. Jde o nedostatek, který na rozdíl od revizní zprávy, která takové sestavení rozdílů, pokud jde o II. čtvrtletí 1977 obsahuje, brání možnosti přezkoumat správnost vyčíslené celkové výše dosažených úspor.

Za tohoto stavu bylo v zájmu náležitého zjištění výše úspor za I. a III. čtvrtletí roku 1977 a tím i zjištění výše neoprávněně vytvořeného finančního fondu třeba, aby okresní soud vyžádal od svědkyně J. B. sestavení rozdílů, z nichž vypočítala celkovou výši úspor u jednotlivých vyčíslených položek. Takto doplněné vyčíslení úspor měl okresní soud vzhledem k tomu že materiál byl zpracován pracovníkem závodu, dát přezkoumat oddělení kontroly a revize podnikového ředitelství podniku Potraviny v Hradci Králové, které by toto přezkoumání provedlo též na podkladě stejných primárních dokladů, z nichž vycházela revizní zpráva, pokud jde o II. čtvrtletí roku 1977. Teprve po doplnění dokazování v těchto směrech mohl okresní soud správně zjistit skutečný stav věci ohledně výše neoprávněně vytvořeného finančního fondu.

Pokud jde o právní posouzení věci okresní soud nepochybil, když v jednání obviněné, spočívajícím ve vytváření přebytků záměnou surovin nebo nedodržíváním norem surovin při výrobě, shledal znaky skutkové podstaty trestného činu porušování povinnosti při nakládání s finančními a hmotnými prostředky podle § 127 odst. 1 tr. zák. V tomto případě šlo totiž o přebytky získané úsporou materiálu, které se mají odvést do státního rozpočtu. Vyplývá to z ustanovení § 77 odst. 1 písm. c) vyhlášky č. 137/1973 Sb., o cenách, podle něhož v případě, že dojde po stanovení ceny k úspoře přímého materiálu, jehož množství nebo druh jsou označeny jako podstatné podmínky výrobku podle § 8 odst. 2 vyhl. (za takové podmínky se mimo jiné považují závažné podmínky uvedené v právních předpisech, zejména ve státních a oborových normách, podmínky zahrnuté v technických podmínkách, podnikových normách kvality a další podmínky, pokud je stanoví příslušné cenové úřady), musí dodavatel provést finanční vypořádání. Finanční vypořádání se tu se zřetelem k ustanovení § 117 odst. 4 cit. vyhlášky děje zejména formou dodatkového odvodu do státního rozpočtu k odčerpání prostředků, které organizace získala v souvislosti se změnami cen podle § 18 odst. 1 zák. č. 111/1971 Sb. V důsledku jednání obviněné, která nevedla předepsanou evidenci o těchto úsporách, nebyly prostředky získané úsporou materiálu odvedeny do státního rozpočtu, ale zůstaly jako neoprávněný příjem organizaci, která jimi zvýšila svůj bilanční zisk. Obviněná v tomto směru doznala, že věděla o tom, že úspory vzniklé při výrobě v souvislosti se záměnou materiálu se mají dovádět do státního rozpočtu. Jestliže obviněná přesto nezajistila, aby vzniklé úspory se dostaly do státního rozpočtu, ale vykazovala je ve prospěch organizace, jednala v úmyslu zajistit vlastní organizaci neoprávněné výhody. Je tedy prokázána i subjektivní stránka trestného činu podle § 127 odst. 1 tr. zák.

K obhajobě obviněné, že při záměnách surovin docházelo nejen k úsporám, ale i ke ztrátám a že se proto mohla domnívat, že prováděním záměn se přebytky a manka vyrovnávají, je třeba poukázat na přehled inventurních výsledků ve výrobně vedené obviněnou za léta 1974 až 1977, z něhož je zřejmé, že všechny zjištěné schodky byly kryty ztrátným, což svědčí o tom, že při záměně surovin nedošlo k takovým ztrátám, které by mohly být kompenzovány vzniklými úsporami. Z výsledků dokazování také nevyplývalo, že při výrobě byl místo materiálu stanoveného normou použit ve významnější míře materiál cenově hodnotnější.

Okresní soud uznal obviněnou vinnou též trestným činem porušování řízení, plánování a kontroly národního hospodářství podle § 126 tr. zák., který shledal v tom, že obviněná z nedbalosti neplnila další základní povinnost vést o vzniklých přebytcích evidenci v knize záměn. Okresní soud v tomto směru zjistil, že obviněná vedla neúplně a nedostatečně knihu záměn, která je prvotním dokladem k vyčíslení rozsahu záměn a výše odvodu do státního rozpočtu. Z toho okresní soud dovodil, že šlo o hrubě zkreslené údaje o závažných skutečnostech hospodaření provozovny ve smyslu znaků trestného činu podle § 126 tr. zák. Součástí pracovní náplně obviněné jako vedoucí lahůdkářské výroby byla odpovědnost za řádné a úplné vedení předepsané evidence o surovinách, jejich spotřebě a o hotových výrobních podle informací a pracovních pokynů č. 9 z 31. 7. 1975. Jak vyplývá ze zprávy závodu 05 - 02 podniku Potravin v Havlíčkově Brodě, jde o tzv. knihu záměn, jejíž vedení v lahůdkářských výrobnách bylo nařízeno Informacemi a pracovními pokyny č. 9/75, doplněnými pokyny č. 6/76, které vydalo podnikové ředitelství podniku Potravin Hradec Králové. Podle těchto pracovních pokynů má kniha záměn sloužit k evidenci záměn, k nimž ve výrobě dochází proto, že suroviny předepsané spotřebními normami je nutno v případě jejich nedostatku nahrazovat jinými surovinami. Každý zápis o záměně musí být proveden ihned při realizaci a musí obsahovat datum provedení záměny, údaj o tom, jakého výrobku se záměna týká, množství, druh a cenu jak suroviny původní, tak i suroviny náhradní. Případné rozdíly, které vzniknou, jsou pak vyčísleny buď jako ztráta ze záměny v případě, že byly použita surovina dražší, než předepisuje norma, nebo jako úspora, jestliže byla použita náhradní surovina v nižší finanční hodnotě. V případě, kdy nebyl dodržena finanční hodnota výrobku, vznikají neoprávněné úspory, o které byla snížena hodnota výrobku, a tyto úspory se po ukončení měsíce a zjištěním celkové hodnoty odvádějí do státního rozpočtu. Vzhledem k

uvedenému účelu, jemuž kniha záměn slouží, je třeba knihu záměn (v ní se zachycuje stav v záměně surovin předepsaných spotřebními normami za jiné suroviny proto, aby se zjistila výše neoprávněných úspor, které musí organizace odvést do státního rozpočtu) považovat za výkaz sloužící ke kontrole národního hospodářství ve smyslu ustanovení § 125 a 126 tr. zák. o trestných činech narušování řízení, plánování a kontroly národního hospodářství. Proto nepravdivý nebo hrubě zkreslený údaj v knize záměn, v jehož důsledku nemohl být zjištěn stav neoprávněných úspor, které mají být odvedeny do státního rozpočtu, je údajem o závažné skutečnosti ve smyslu § 125 a 126 tr. zák. za předpokladu, že zejména s ohledem na výši neoprávněných úspor, které nebyly odvedeny do státního rozpočtu, jde o jednání pro společnost nebezpečné. 1)

Dále Nejvyšší soud ČSR uvedl, v kterých směrech zůstalo dokazování neúplné, pokud jde o výši úspor, které měly být odvedeny do státního rozpočtu, a vyložil, že obviněná se nemohla dopustit též trestného činu dodávky výrobku a prací zvláště vadné jakosti podle § 128 tr. zák., když dodané výrobky nebyly tak vadné, aby nemohly být prodávány v obchodě.

1) Redakční poznámka: Jestliže pachatel, který je odpovědným hospodářským pracovníkem, v úmyslu zajistit socialistické organizaci nebo její složce neoprávněnou výhodu úmyslně uvede ve výkazu o evidenci úspor hrubě zkreslené nebo nepravdivé údaje, dopouští se trestného činu narušování řízení, plánování a kontroly národního hospodářství podle § 125 tr. zák. Jednočinný souběh trestného činu podle § 127 odst. 1 tr. zák. s trestným činem podle § 126 tr. zák. nepřichází v takovém případě v úvahu.